TÜRK ARGÜS
Galata, Sigorta Han — Telefon: 41634
Gazete : Yediğün (İstanbul) 26 Mart 1945

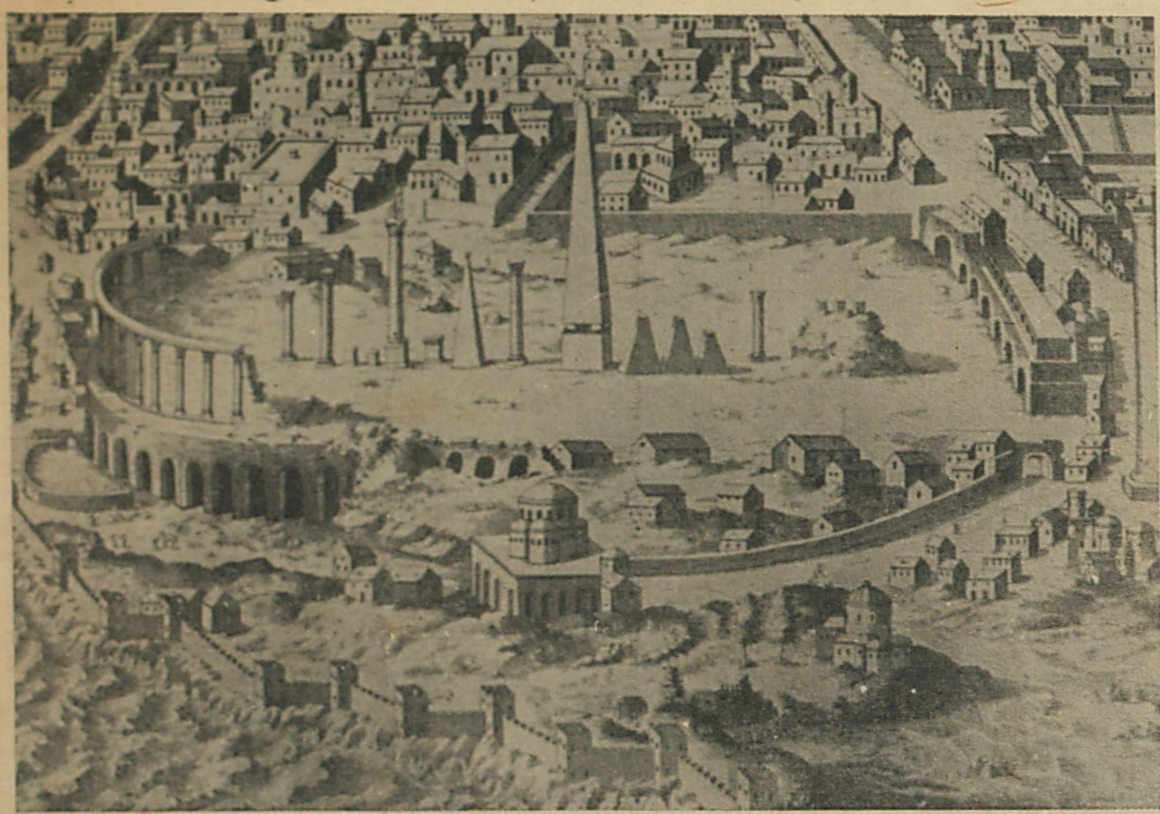

İstanbulun fethinden evvel 1400 senesinde Atmeydanının vaziyeti.

Yılanlı SÜTUN

İLK defa Septimsever tararafından yapılan ve Büyük Kostantin tarafından bazı eklemelerle, tadillerle genişletilen ve bir çok kıymetli sanat eserlerile süslenen, daha sonra da bir çok tamirler, tadiller gören Atmeydanını Türkler Bizanstan harap bir halde devraldılar. Onu ve içindeki tarih yadigârlarını ayakta tutabilmek için her devirde bütün imar kabiliyetlerini kullandılar. Fakat yer depremleri, yıldırımlar Hipodromu yerlere sermiştir. Meydanın tesisatı M. 551 yılında Ayasofya kubbesini de çöktüren büyük zelzelede adamakıllı harap olmuştu. Bundan doğan tehlikeli durumu önlemek için Sifendene'nin 24 pencêresi kapatılmak suretile dayanıklılığı arttırıldığı gibi yırtıcı hayvanların, at, deve ve fil damlarını ihtiva eden ve meydanı fırdolayı saran divanhanenin doğu güney kısmındaki parçalarının önüne de dayanma duvarları yapılmıştı.

İstanbulu Türkler almadan 53 yıl önce yapılan bir resimde meydanın harap halini çok açık görüyoruz. İstanbulun fethinden 36 yıl sosnra Sultanahmet camiinin batısında bulunan ve o vakit barut-hane olarak kullanılan Güngörmez kilisesi bir yıldırımla havaya uçtuğu zaman Hipodromun ayakta kalan mühim kısımları da yıkılmıştı. Rüstem Paşa tarihinin verdiği malûmattan öğreniyoruz ki M. 1508 yılında İkinci Bayezit zamanındaki büyük zelzele meydanın ayakta kalan önemli kısımlarını da yerlere sermişti. Buna rağmen Türkler bu meşhur meydanın tarihi hüviyetini saklamaya çalıştılar. Frenk İbrahim Paşanın Budadan getirdiği heykellerle meydanı süslediğini bilmiyen yoktur.

Bütün İstanbulun Teodos direğinden sonra, Hellenistik devrine ait en kıymetli ve en eski bir tarih hatırası olan "Yılanlı sütun,, da hâlâ bu meydanı süslemektedir. Burma sütun, Delfi sehpası, Yılanlı tılsım, Plate sehpası, Üç başlı ejder direk adlarını ve şöhretlerini de taşıyan bu tunç âbide 2442 yaşını bu sene tamamlamaktadır. Bu direk 31 Yunan şehri birliğini ve Yunan birleşmiş ordularının Salamin adası önünde, sonra da Platea'da İranlılara karşı kazandıkları zaferin hatıralarını yaşatmaktadır. Ayni zamanda tek telin mukavemeti pek az olduğu halde bir kaçının ve bir çoklarının birleşerek bükülmesinden doğacak müthiş bir kuvvetin de sembolüdür. Sütun eski Yunanlılarca kutlu sayılan yılanlardan üçünün kucaklaşmasından doğan ağının İranlıları öldürdüğünü ve mahvettiğini de gösteriyor. Anıt, birleşmeden muazzam bir kuvvet doğabileceğinin klâsik ve canlı bir ifadesidir. 23 buçuk asırdanberi halk dilile ve tunç ifadesile:

— Birleşiniz, kuvvetlenirsiniz!. vecizesini tekrarlamaktadır. ..

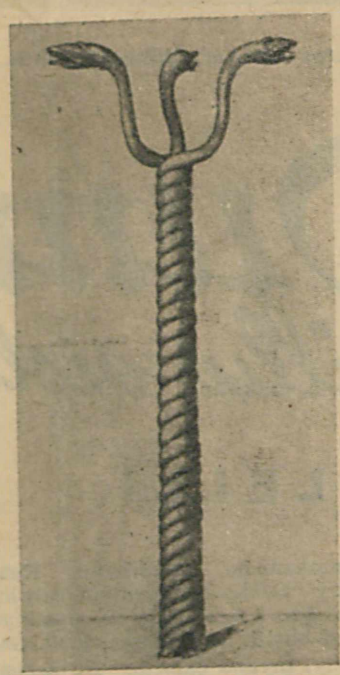

Yılanlı sütunun eski vaziyeti.

Yunanlılar Platea savaşında galip geldikten sonra İranlıların ordugâhında kıymetli mücevherler, atlaslar, som sırma kumaşlar, süslü silâhlar, tunç harp malzemesi, altın ve gümüş külçeleri bulmuşlardı. Bu ganimetlerin onda birini Olimpiya'daki Zevs mabedine ve Posidon'a ayırmışlardı. İğtinam edilen altınlardan da üç metre kutrunda muazzam bir altın kâse ve buna da üç altın ayak yaparak yine İranlılardan alınan tunçlardan dökülmüş burmalı sütunun yılan başları üstüne oturtulmuş ve Delfi'deki Apollon mabedine hediye edilmişti.

Gözler ve gönüller kamaştıran bu âdibe Bizans İmparatoru Büyük Kostantin tarafından İstanbula getirtilmiş ve Atmeydanındaki İspina üzerinde bugünkü yerine dikilmişti. Büyük Kostantin Milâdın 306 nci yılından 337 nci yılına kadar hükümdarlık ettiği için sütunun İstanbulda geçirdiği ömür de 1610 seneyi aşmıştır.

Sütun 29 burmadan müteşekkil ve 8 metre kadar uzunluğunda idi. 6,5 metre kadar yukarıda kıvrımlar birbirinden yavaş yavaş ayrılıyor ve başlar deveboynu şeklinde ve dilıları birbirine müsavi bir üçkenin başını teşkil ediyorlardı. Kostantin sütunu İstanbula getirdiği zaman üstünde altın sehpa ve kâse yoktu. Bunlar daha evvel Delfide iken alınmış ve yine başka bir savaşı kazanmak için harcanmıştı.

Bu sütunun Delfi sehpası olduğu 129 yıl öncesine kadar kesin olarak bilinmiyordu. Alt tarafı toprağın içinde gömülü idi. O vakit kazıldı, alt kısmında Plotark'ın bize kadar gelen listesindeki tertip üzerine 31 Yunan şehrinin adları okununca hakikat ortaya çıktı.

Abide üç başile beraber 1453 yılına kadar dayanmıştı. Put kırıcı Lâtinler bile yanındaki örme sütunun üstünden madenî levhaları sökerek para kestikleri halde bu sütuna dokunmamışlardı. Fatih İstanbula girdiği gün bu meydandan geçti. O vakit sütun bütünlüğünü ve mükemmelliğini muhafaza ediyordu. Acem Lokmanın Üçüncü Murat adına yazdığı Topkapı sarayı müzesindeki hünernamede, Bosnanın Foça kazasından Derviş ağanın yine ayni hükümdar adına hazırladığı Sûrnamede ve H. 1001 yılında yine bu padişah adına yazılan farsça şehnamedeki minyatür resimlerde yılanların üçünün de başları görülmektedir. yalnız birisinin alt çenesi kırıktır. İngilizce "Asia,, mecmuasının 1928 yılı Ekim ayı nüshasının 897 nci sayfasında neşredilen 1547 yılında yapılmış bir resimde de bu başların üçü de görülmektedir. Lokma'ın, başlardan birisini Fatihin seşperine = kürzine kırdırmış olması büyük ve imarcı Türk padişahına iftiradır.

Evliya Çelebinin söylediğine göre yılanlardan birisinin alt çenesini cûşu huruşa gelen bir yeniçeri kırmıştır.

Yılanlı sütunun başları Osmanlı İmparatorluğunun çözülme ve çökme devirlerinde kırılmış ve Avrupalılar tarafından aşırılmıştır. Yalnız bir başın üst çenesi İstanbul Âsarı Atika Müzesinin 27 nci salonunda ve 18 numarada saklanmaktadır.

Meydandaki; insan başlarından meyva veren efsanevî Vakvak ağacına benzetilen tarihî çınarın dallarında yer kalmadığı zaman bu sütun da darağacı vazifesini görürdü. Naimâ H. 1031, M. 1622 yılındaki Genç Osman hâdiselerini anlatırken sarayda öldürülen Kapıağasının bu sütuna asıldığını şöyle yazar:

"On gece hüddamı haremi hümayun, şehzadelere suikast töhmeti ile Kapu Ağasını paralayıp cüssesini Atmeydanında olan ejder suretine astılar.,,

İbrahim Hakkı Konyalı

Sıtmasını saklayan, sıtmasını tedavi ettirmiyen ve verilen ilâçları tamamı tamamına yemeyip ziyan edenler kendilerine ve vatana zararlıdırlar. Çünkü hükûmetimiz yurtta yapılmayan bu ilâçları ne güçlüklerle tedarik ediyor ve ne pahasına elde ediyor bilseniz!

Sıtma, yuvamızın, sağlığımızın ve kalkınmamızın düşmanıdır.

Boğaziçi Üniversitesi
Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi
Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0400204